

Povodom članka „Neka terminološka pitanja u našem ribarstvu”

U svom članku »Neka terminološka pitanja u našem ribarstvu« prof. Apostolski ističe potrebu šire diskusije o terminološkim pitanjima. Započinjući iznašanje svog mišljenja o terminima »ihtologija« i »ribarstvo« kaže: »Mnogo opasnija je, međutim, upotreba i objašnjenja drugog termina, te nagovještava diskusiju većeg obima«. Pri kraju članka prof. Apostolski ističe potrebu dalje analize, kao i svoju želju da čuje i suprotna mišljenja. Očito da je autor sam predvideo opravdanost da se neka pitanja, koja pokreće u svom članku, još više rasvijetle, čemu ću pokušati da izadem u susret u ovom mom članku. Meni je posebno drago što je prof. Apostolski jasnio istakao da u ovakvim člancima nema mjesta parolama ili demagoškim izjavama.

Smatram da su terminološka pitanja značajna, jer nejasna pitanja, kojih još uvek ima dosta, mogu stvarati zbrku u praksi. Ja sam bio prinuđen da dobar dio svog referata održanog u Varšavi na III Evropskom ihtiološkom kongresu posvetim pitanju definisanja ihtologije kao nauke, njenog karaktera i obima. Pogledao sam niz definicija ihtologije i ribarstva, počev od rječnika do Britanske enciklopedije. Navođenje

makar jednog dijela tih definicija ne bi imalo smisla. Iako, naravno, postoje i mnoge »varijacije«, ja bih dao svoju interpretaciju razgraničenja i veza ihtologije i ribarstva u vezi sa onim što sam pročitao u rukopisu prof. Apostolskog. Drago mi je što i sam ističe da u jednom takvom rukopisu nema mjesta. »niti klasnog diferenciranja«. Sada bih prije svega obratio pažnju na termine »ihtologija« i »ribarstvo«. **Ihtologija** je nauka o životu riba, drugim riječima biologija riba. Iako neki autor (Judkin, 1970. u knjizi »Ihtologija«) razlikuju **opštu ihtologiju** i **specijalnu ihtologiju** (i sam Nikolski je svoju knjigu nazvao »Častnaja ihtologija«, što je isto što i specijalna ihtologija) mislim da nije potrebno u to ulaziti i da je definicija data na početku dovoljna.

Ihtologija je jedna od bioloških nauka, ili grana biologije. Ona je, kao i sama biologija (jer se ihtologija odnosi samo na jednu grupu živih bića) kompleksna i možemo je podijeliti na niz njenih grana, kao što su: 1. sistematika riba, 2. ekologija riba, 3. morfologija riba, 4. fiziologija riba, 5. genetika riba itd.

Biološke nauke, koje se zasnivaju na sličnim principima su na pr. ornitologija, entomologija, mamologi-

ja, malakologija itd. itd., i tu je analogija potpuno jasna. Mislim da primjer sa »aviologijom« i živinarstvom (u kontekstu ihtiologije i ribarstva) ne doprinosi boljem shvatanju problema. Ornitologiju možemo uporediti sa ihtiologijom, ali živinarstvo sa ribarstvom nikako, jer se ono odnosi samo na mali broj vrsta ptica.

Ihtiologija je u većoj ili manjoj mjeri povezana sa drugim naukama, na primer sa hidrologijom, hidrobiologijom, uporednom anatomijom itd. Ihtiologiju, takođe, često dijele na fundamentalnu, bazičnu, osnovnu ihtiologiju (kao što nauku uopšte neki tako dele) i primenjenu ihtiologiju. Primenjenu ihtiologiju neki poistovećuju sa ribarstvom, zavedeni velikom bliskošću tih nauka.

Ribarstvo se upotrebljava u dva smisla: a) u smislu polja ljudske djelatnosti tj. u smislu privredne grane (kao što se upotrebljavaju termini živinarstvo, stočarstvo, vinogradarstvo, ratarstvo itd. itd.), i b) u smislu nauke tj. teorije ribarske proizvodnje. Mislim da je dopušteno da pod pojmom »ribarstvo« podrazumijevamo i jedno i drugo. Ako to ne želimo onda moramo koristiti termine a) ribarstvena proizvodnja i b) ribarstvena nauka. Ribarstvo kao nauka (ili ribarstvena nauka) ima svoje grane (discipline) kao što su ribarstvena biologija, tehnologija ribarske proizvodnje (ribarstvena tehnologija), ekonomika ribarstva, akvakultura (uključujući uzgoj svih slatkovodnih riba, kao i uzgoj morskih organizama-marikulturu) itd. itd.

Proizlazi da se termini »ihtologija« i »ribarstvo« ne mogu smatrati sinonimima. Ribarstvo (ili ribarstvena nauka) se po mnogim autorima (na pr. i u knjizi Aganovića) približuje (ili čak uključuje stočarskim odnosno poljoprivrednim naukama).

Naše društvo je ranije održalo tri simpozijuma pod naslovom »Savremena ihtiološka istraživanja« (Sarajevo, Kotor, Zagreb). Kasnije je više pažnje poklonjeno problemima ribarstva (ribarstvene nauke), što se odrazilo na karakter i sadržaj kasnijih simpozijuma, na pr. o akvakulturi u Zadru. Časopis »Ichthyologia« je od svog početka, kako je i deklarirano, otvoren za radove iz ihtiologije i ribarstva (ribarstvene nauke). Sada se postavlja pitanje o razgraničavanju te dve nauke — ihtiologije i ribarstva (ribarstvene nauke). Među tim naukama su veze tako duboke, svestrane i često teško uočljive da u mnogim slučajevima razgraničavanje nema nikakvog smisla. Časopis »Ribarstvo Jugoslavije« objavljuje radove iz oblasti ihtiologije, kao što »Ichthyologia« objavljuje radove iz područja ribarstva (ribarstvene nauke). Na naučnim skupovima je obično prisutna i jedna i druga problematika.

Mi imamo časopis »Morsko ribarstvo« a često koristimo i inače taj termin, dok recimo termin »morska ihtiologija« nema nikakvog smisla. Na ovoj tijesnoj vezi ihtiologije i ribarstva (ribarstvene nauke) insistiram zato, da se shvati zašto često nismo navodili i jedno i drugo, smatrajući da je logično i normalno da budu prisutni (u časopisu, na naučnom skupu) i jedni i drugi problemi. Dinamika ribljih populacija, na primjer, je problem koji proučava ekologija riba, ali je on isto tako i predmet proučavanja u oblasti

ribarstva odnosno ribarstvene biologije, pošto se radi o privrednom iskorišćavanju populacija riba. U takvim slučajevima su jasne veze među tim naukama, a razlike nisu jasne. Ako uzmemo primjer izučavanja broja kičmenih prsljenova ili krljušti u bočnoj liniji u vezi sa privrednim iskorišćavanjem populacija riba, onda su razlike jasne (na izgled) a nisu jasne veze (iako, naravno, postoje).

Pogledajmo kuda bi nas odvelo nastojanje da i jedno i drugo obuhvatimo jednim terminom. Meni se čini da pod terminom ihtiologija nismo obuhvatili ribarstvo kao privrednu granu, ako i prihvatimo da smo obuhvatili sve ono što čini sadržaj ribarstvene nauke. Prema tome simpozijumi »Savremena ihtiološka istraživanja« nisu imali tako širok sadržaj, a problemi ribarstva su razmatrali u okviru Poslovnog udruženja slatkovodnog ribarstva i Poslovnog udruženja morskog ribarstva. Očito je, da terminom ihtiologija ne možemo obuhvatiti i biologiju riba, i teoriju ribarske proizvodnje i samu proizvodnju. Terminom »ribarstvo« ne možemo obuhvatiti mnoga polja istraživanja u ihtiologiji, ako i prihvatimo da neka možemo obuhvatiti (na pr. gore navedeni problem dinamike ribljih populacija).

Nikakve razlike u »rangu« između ihtiologije i ribarstvene nauke ne postoje niti mogu postojati. Rangiranje nauka bi bio jalov i besmislen posao. To što često pišemo »ihtologija i ribarstvo« a ne »ribarstvo i ihtiologija« ne smeta valjda nikome.

Prema tome simpozijum iz ihtiologije i ribarstva koji organizuje JID u oktobru 1980. godine treba da obuhvati širok dijapazon naučne i stručne problematike iz ihtiologije, ribarstvene nauke i ribarske proizvodnje. Ja se namjerno ne osvrćem na neka druga terminološka pitanja smatrajući ih manje važnim. Takođe nisam, kako sam u početku naveo, citirao i komentarisao brojne izvore iz literature. Ne smatram da je moje mašljenje jedino prihvatljivo i da ono nema slabih tačaka o kojima bi se moglo diskutovati i koje bi se mogle ispravljati. Potpuno se slažem da je u ovakvim stvarima neophodna razmjena mišljenja. Utoliko prije što je ovo vrlo odgovoran i delikatan posao.

Nakon čitanja članka prof. Apostolskog pregledao sam niz enciklopedija, rječnika, časopisa itd. Nisam to učinio da bih shvatio odgovor na sporno pitanje, jer sam ga i ranije znao. Želeo sam, da se uvjerim da li u literaturi postoje bilo kakvi navodi, koji bi išli u prilog tvrdnje profesora Apostolskog, da su termini ihtiologija i ribarstvo sinonimi. Nisam našao ništa slično. Proizlazi da se prof. Apostolski zalaže za novu podjelu nauke, koja do sada nije bila prihvaćena u svjetskoj naučnoj literaturi i o kojoj se naučna javnost tek treba da izjasni. Moje tvrdnje nisam potkrepiljivo navodima iz literature, bar ne za sada, jer to nije učinio ni prof. Apostolski.

Nadam se da će ova diskusija doprinjeti razjašnjenju spornog pitanja, koje, sada je to jasno, ipak izaziva nesuglasice. Vjerovatno će se u budućnosti pokrenuti ovakva diskusija i o drugim terminološkim pitanjima, od čeg ćemo imati nesumnjivo koristi.

Prof. dr Tihomir Vuković